

Liikenne- ja viestintäministeriö

kirjaamo@lvm.fi

eiija.maunu@lvm.fi

Viitaten 13.5.2014 päivätyyn lausuntopyyntöönne, LVM054:00/2013, koskien ajokorttilain ja eräiden muiden lakien muutosesityksestä (toimivaltasiirto)

Laki

ajokorttilain muuttamisesta

8 §

Ajokortteihin, ajokorttilupiin ja eräisiin muihin lupiin liittyvä toimivalta

Poliisi vastaa myös ajo-oikeuden haltijan ajokyvyn ja ajoterveydentilan valvonnasta ja voi siihen liittyen päättää tästä valvonnasta aiheutuvista toimenpiteistä siten kuin tässä laissa erikseen säädetään.

Kommentti:

Ajokyvyn ja ajoterveyden arviointi ei kuulu poliisin ydinosaamiseen. Se on johtanut lukuisiin tilanteisiin jossa iäkäs kuljettaja tai tiettyntyyppistä sairautta sairastava (esim. Parkinson) on ulkopuolisen soittajan taholta ilmoitettu ajavan muuta liikennettä hitaammin ja ärsytyskynnys on ylittynyt ilmoittaa poliisille. Välttämättä ei ole ollut kyse edes liikenteen vaarantamisesta. Tämän johdosta esim. ko. tapaukset on poliisin taholta määrätty ajokokeeseen ja liikenteellisesti paikkaan jossa kuljettaja ei ole ajanut vuosiin. Kuljettajat rajoittavat ajamisen melko varhaisessa vaiheessa tietyille ajoreiteille ja ajoympäristöön, joten ajoturvallisuus ja toimintakyky tulee selvittää heidän omaa ajoympäristöönsä vastaavissa liikennetilanteissa kuitenkin niin, että mahdolliset toimintakykyä heikentävät tekijät tulevat esille. Monet sairaudet näkyvät asiaa tuntemattoman silmissä siltä, että henkilö ei olisi ajokyykyinen. Asiaa tuntemattomat arvioivat kuljettajia liikkumiskyvyn, puhekyvyn ja yleisen vaihtelun mukaan, vaikka henkilö voisi olla hyvinkin turvallinen kuljettaja. Poliisin käytännöt ovat valtakunnallisesti hyvin kirjavia, johtuen organisaatiomuutoksista ja sitä kautta lupapalvelun käytäntöjen erilaisuuksista. Ajokoe ja ajonäyte sekoitetaan usein käsitteenä poliisiin ja lääkäreiden toimesta. Iäkkäälle tai eri sairauksia sairastavalle ihmiselle poliisin puhutteluun joutuminen on nöyryyttävä tilanne, paikkaan jossa käsitellään liikennetrikkeihin syyllistyneiden asioita. Poliisin toiminta on ymmärrettävästi lain mukaisesti hyvin suoraviivaista. Poliisin toimintaa tulee tässä kohdassa vielä tarkentaa, sekä toimivallan jakoa Liikenteen turvallisuusviraston kanssa vielä miettiä, tilanteissa kun ajoterveyden arvioinnista on kuitenkin kysymys. Kyseessä on yksilön perustuslain mukaisen liikkumisvapauden rajoittaminen. Yhteiskunnan tahtotilanne on, että ihmiset saisivat asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään itsenäisesti asioita hoitaen, siksi on tärkeää, että ajoterveyden selvitys tehdään luotettavasti ja ihmisarvoa kunnioittaen.

Tärkeää on myös huomioida, voidaanko lailla määritellä yhdelle palveluntuottajalle tehtävät (ajokoe ja ajonäyte) kun terveydentilaan ja toimintakykyyn liittyvät selvitykset voidaan tehdä luotettavammin ja

laajemmin Ajoterveysyksiköissä, yhteistyössä alan erikoislääkäreiden kanssa. Ajokoe ja ajonäyte tulee eriyttää 20§:ssä ajokokeesta, jolloin antaa se samalla Liikenteen turvallisuusvirastolle laajemman kehittämismahdollisuuden, sekä mahdollistaa muidenkin alan toimijoiden tarjota ajoterveyden arviointipalvelujaan. Turun Yliopiston 2/2012 julkaistussa Lintu- tutkimuksessa mainitaan ” ajokokeen tulos ei sellaisenaan riitä ratkaisemaan ajo-oikeutta, kun ajokoe tehdään terveydellisistä syistä,

vaan tulos pitäisi aina suhteuttaa kuljettajan terveydentilaan ja toimintakykyyn.” Lisäksi tutkimuksessa mainitaan ”ajokoe mielletään ajoterveyden selvittämisen välineeksi, vaikka se on kestoltaan ja rakenteeltaan kehitetty terveiden, pääasiassa nuorten henkilöiden kuljettajatutkintoa varten”

Ajokoetta voi uusia niin monta kertaa kuin haluaa, joten henkilö voi päästä ajokokeesta läpi ja lähtee sairautensa kanssa liikenteeseen.

8 c §

Ajokorttilupia, ajokortteja ja eräitä muita lupia koskevan hakemusasian vireille saattaminen ja eräät ilmoitukset

Jos 1 momentissa tarkoitettuun hakemukseen liitettävässä lääkärinlausunnossa on terveysvaatimusten täyttymistä koskevan merkinnän lisäksi muu hakijan terveydentilaa kuvaava tieto, liite voidaan palvelun tuottajalle luovuttamisen sijaan toimittaa Liikenteen turvallisuusvirastoon sen jälkeen kun hakemus on laitettu vireille.

Kommentti:

Kohta tulee todennäköisesti aiheuttamaan asiakkaan kannalta viivettä ja on syytä pohtia aiheuttaako terveysperusteiden määrittely palvelun tuottajan kannalta jääviysongelmaa.

3 luku

Ajokorttilupa ja ajokortin myöntäminen

10 §

Hakemuksen liitteet

Hakemukseen on liitettävä:

1) kopiokappale nuorison terveystodistuksesta, joka hyväksytään ryhmään 1 kuuluvia luokkia sisältävää ajokorttia haettaessa,

Kommentti:

Viisi vuotta voimassa oleva nuorison terveystodistus on käytännössä osoittautunut ongelmaksi niissä tilanteissa kun todistuksen myöntäjä on todennut AM120- luokan ajo-oikeuteen todistusta hakevan terveydentilan riittäväksi ko. ajokorttiluokkaan, eikä tiedosta saman todistuksen riittävän B-luokan ajokorttilupahakemukseen. Kun ajokorttia korotetaan B-luokkaan, ei vaadita uutta lääkärintodistusta tilanteissa kun ajokorttiluokan korottaja korottaa R1- luokan terveysvaatimukset täyttävään ajokorttiluokkaan. Jos lääkäri on katsonut toimintakyvyn riittäväksi AM 120- luokkaan tai henkilön toimintakyvyssä tapahtuukin muutoksia, siitä huolimatta uutta lääkärintodistusta ei ko. tapauksessa vaadita. Tästä syystä nuorison terveystodistuksen ajantasaisuuden vuoksi 10§ 1 momentin kohtaa tulee vielä harkita/tarkentaa.

16 §

Ajokortin ehdot ja rajoitukset

2) kuljettamassa ajoneuvossa on oltava automaattivaihteisto, *jollei 7 §:n 6 momentista muuta johdu*, tai kuljettajantutkinnon vastaanottajan hyväksymät erityiset ajohallintalaitteet, joita käyttäen hän on kuljettajantutkinnon ajokokeessa tai käsittelykokeessa *taikka poliisin määräämässä ajonäytteessä* osoittanut kykenevänsä kuljettamaan ajoneuvoa.

Kommentti:

On selvää, että kuljettajantutkinnon ajokokeessa tai käsittelykokeessa tulee olla erityiset ajohallintalaitteet asennettuna. Samanmuotoa on syytä tarkentaa, koska laitteiden sopivuus tarkistetaan vasta kuljettajantutkinnon ajokokeessa joita ei voi etukäteen hyväksyttää. Toisaalta kuljettajantutkinnon ajokokeeseen tulija on ajanut autokoulussa minimissään 17 ajotuntia, jolloin ajohallintalaitteiden sopivuus ja toimivuus on liikenneopettajan taholta varmistettu.

Poliisin määräämässä ajonäytteessä kuljettajantutkinnon vastaanottaja tarkistaa laitteiden toimivuuden ja soveltuvuuden käytännössä piha-alueella, koska ei ole kyse ajokokeesta. Ajonäyte saattaa toimia niissä tapauksissa kun on kyseessä esim. käsiamputaatio, mutta yleensä kun henkilö on määrätty ajonäytteeseen, taustalla on neurologinen sairaus tai tapaturman aiheuttama halvaantumisen. Tällöin ajonäyte on riittämätön henkilön toimintakyvyn selvittämiseksi, vaan tarvitaan laajamittainen ajoterveyden arviointi ajoterveysyksikössä jonka selvityksen ja lausunnon perusteella erikoislääkäri tekee omiin tutkimuksiinsa verraten lopullisen päätöksen toimintakyvyn riittävydestä. Nykytilanteessa ajonäytteen perusteella liikenteeseen pääsee liian heikon toimintakyvyn omaavia henkilöitä. Ajonäyte kun muutetaan ajoterveyden arvioinniksi tai ajoterveyden tutkimukseksi, antaa se samalla Liikenteen turvallisuusvirastolle laajemman kehittämismahdollisuuden.

Ehdotus:

taikka poliisin määräämässä ajoterveyden arvioinnissa tai ajoterveyden tutkimuksessa, Ajoterveysyksikössä osoittanut kykenevänsä kuljettamaan ajoneuvoa.

16 §

Ajokortin ehdot ja rajoitukset

Lisäksi :

4). *Kuljettajantutkinnon vastaanottaja asettaa 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun ehdon tai rajoituksen ajokokeessa, käsittelykokeessa tai ajonäytteessä käytetyn ajoneuvon perusteella.*

Kommentti:

4) kohtaan (ajonäyte) on syytä ottaa vaihtoehto muunkin palveluntuottajan tekemä laajempi ajoterveystudkimus erityisten ajohallintalaitteiden sopivuudesta ja niiden merkitsemisestä. Ajoterveyden tutkimisen yhteydessä ajohallintalaitteiden selvitys on laajempi kuin ajonäytteessä, siksi on perusteltua hyväksyä muunkin palveluntuottajan selvitys tarvittavista ajohallintalaitteista.

Ehdotus:

4). *Kuljettajantutkinnon vastaanottaja asettaa 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun ehdon tai rajoituksen ajokokeessa, käsittelykokeessa tai ajonäytteessä käytetyn ajoneuvon perusteella. Ajoterveysyksikön tekemän ajoterveystudkimuksen perusteella tarvittavien ajohallintalaitteiden merkitseminen toteutetaan yhdessä Liikenteen turvallisuusviraston palveluntuottajan kanssa.*

17 §

Ajokortin terveysvaatimukset ryhmässä 1

Tarkemmat säännökset 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua näkökenttää koskevien vaatimusten täyttymisestä, näkökenttävaatimuksista poikkeamisesta erikoislääkärin lausunnon ja tarvittaessa suoritettavan ajokokeen perusteella sekä 3 kohdassa tarkoitettuja muita terveysvaatimuksia koskevien vaatimusten täyttymisestä annetaan *Liikenteen turvallisuusviraston määräyksillä*. *Liikenteen turvallisuusvirasto antaa myös määräykset* terveysvaatimusten täyttymisen tutkimiseksi ja ajoterveyden arvioimiseksi tehtävistä tarkastuksista ja niiden sisällöstä.

Kommentti:

Liikenteen turvallisuusvirastoon ajoterveysasioiden keskittyminen antaa mahdollisuuden kehittää lisääntyvää ajoterveyteen liittyvää haastetta. Kohdassa, suoritettavan ajokokeen perusteella on hyvä antaa Liikenteen turvallisuusvirastolle kehittämismahdollisuus, muuttamalla ajokoe liikenteessä tehtävällä ajoterveyden arvioinnilla ja tutkimuksella.

Ehdotus:

Tarkemmat säännökset 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua näkökenttää koskevien vaatimusten täyttymisestä, näkökenttävaatimuksista poikkeamisesta erikoislääkärin lausunnon ja tarvittaessa käytännön liikennetilanteessa tehtävällä tutkimuksella sekä 3 kohdassa tarkoitettuja muita terveysvaatimuksia koskevien vaatimusten täyttymisestä annetaan *Liikenteen turvallisuusviraston määräyksillä*. *Liikenteen turvallisuusvirasto antaa myös määräykset* terveysvaatimusten täyttymisen tutkimiseksi ja ajoterveyden arvioimiseksi tehtävistä tarkastuksista ja niiden sisällöstä.

22 §

Ajokorttien voimassaoloajat

Ryhmään 2 kuuluvia luokkia sisältävä ajokortti annetaan viideksi vuodeksi kerrallaan ja kuitenkin enintään määräajaksi, joka päättyy hakijan täyttäessä 70 vuotta. Tämän jälkeen ajokortti annetaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Ajokortti annetaan kuitenkin kahdeksi vuodeksi, jos ajokorttiluvan hakija on täyttänyt 68 vuotta tai jos ajokorttia uudistettaessa hän täyttää mainitun iän uudistettavan ajokortin voimassaolon aikana.

Kommentti:

Ryhmä 2 kuuluvat viiden vuoden ajo-oikeudet päättyvät hakijan täyttäessä 70 vuotta. Jos henkilö täyttää 66 vuotta uusiesaan ajokorttiaan, saako hän viiden vuoden ajo-oikeuden ja ajo-oikeus kuitenkin päättyy 70vuotiaana. Kuitenkin jos henkilö on täyttänyt 68 vuotta, ajokortti annetaan kahdeksi vuodeksi. Jos viiden vuoden ajokortti on päättyneessä esim. siten, että henkilö täyttää 69 vuotta uusiessaan R2- luokan ajo-oikeutta, saako hän kahden vuoden ajokortin, eli uusii ajokortin 71vuotiaana vai päättyykö ajo-oikeus kuitenkin 70vuotiaana. Sanamuoto on tulkinnanvarainen ja epäselvä.

27 §

Ajokortin uudistaminen

3) lääkärinlausunto, jos ryhmään 1 kuuluvan *ajokortin uudistamista hakeva* on täyttänyt 70 vuotta tai *täyttää mainitun iän uudistettavan ajokortin voimassaolon aikana* tai, jos ryhmään 2 kuuluvia luokkia sisältävän ajokortin *uudistamista hakeva* on täyttänyt 45 vuotta tai *täyttää mainitun iän uudistettavan ajokortin voimassaolon aikana taikka, jos sellainen on esitetyn lääkärinlausunnon tai muutoin lupaviranomaisen tietoon tulleen syyn johdosta tarpeen hakemuksen käsittelemiseksi.*

Kommentti:

R2- ajo-oikeuden omaavan on toimitettava lääkärinlausunto 45vuotiaana tai täyttää mainitun iän. Lauseen jatko tekee lääkärinlausunnon esittämisvelvollisuuden tulkinnanvaraiseksi. Liittyneekö lauseen jatko-osa 45vuotistar-kastukseen.

Jos ryhmän 1 ajokortin voimassaolon päättymisestä on silloin kulunut yli kaksi vuotta, tai ryhmän 2 ajokortin voimassaolon päättymisestä yli vuosi, ajo-oikeuden saaminen edellyttää uuden kuljettajatutkinnon suorittamista.

Kommentti:

Kohta voi STM:n asetuksen 16§ ja 17§ kohdalla olla kohtuuton vaatimus uuden kuljettajatutkinnon suorittamisesta. Neurologisissa sairauksissa tervehtymistä seurataan usein kahteenkin vuoteen asti lääkärin suullisella ajokielttoon määräämisellä.

Jyväskylä 30.6.2014

*Pekka Ilmoniemi
Toimitusjohtaja*